



Megjelenik minden esztendőnkön sokféle képpel ellátva. **Előfizetési ár:** Egész évre 6 forint; félévre 3 forint; negyedévre 1.50 forint. Előfizethető minden postahivatal és könyvüzletnél.

**Hirdetések díja:** 4 hasábos petit sor 9 uj kr. **Szerkesztői szállás:** mézvárosi utca 2. szám, 2-dik emelet. **Kiadó hivatal:** barátok tere 7. szám.

### Szeberényi Lajos.

Szeberényi nevét sokszor lehet hallani, mert azon tevékeny férfiak közé tartozik, kiknek öröme telik benne, hogy minden idejüket hasznosan foglaltassák. Halljuk emlegetni benne az író, az egyházi férfit, a tanárt, a derék polgárt, s mindegyikét a tisztelet és elismerés szavaival, mire e szerény, foglalkozásaiban bő jutalmat nyerve férfiul valóban érdemes is.

Irodalmi téren már közel három évtized óta működik különféle irányban, sőt különféle nevek alatt is. Nem tartozik az irodalmi lángszellemek közé, de egyike a nagyobb készütséggű íróknak, sok tanulmányával, világos gondolkodással s meleg szívvel. Legutóbbi időben a szláv népköltemények fordítása által tünt föl, melyekből egy kötetet a Kisfaludy-Társaság adott ki, Szeberényit pedig tagjai közé választotta. Irodalmi munkássága régi időkben kezdődik, s többféle megszakítás, változó irány mellett folyt; talán ez oka, hogy nagyobb szépirodalmi művekbe nem fogott.

Pestmegye Maglód nevű tót helységében születet 1820. aug. 15-én, s itt is élte gyermekkorát atyja főügyelete alatt, ki evang. lelkész volt. Magyarul csak 7—8 éves korában Rákos-Csabán tanult meg, hová szülői magyar szóért küldték. Gimnasiális tanulmányait itt kezdte és Selmeceen folytatta, hová nagybátyja: Szeberényi János későbbi superintendens vitte magával. A tyját nem sokára elvesztvén, őt kisebb testvérrel maradt árván, s ő már tizenhárom éves korában maga küzdött kenyereért, kapván a tanításért mindennapra egy váltó garast, a mi egy hosszú éven át tizennyolc váltó forintba rugott; de korával együtt jövedelme is nőtt, s utóbb már hat forintot is keresett havonként. Azonban átküzdötte magát az iskolákon s az élet nehézségein.

Az irodalom iránti vonalmat Szenvey József ébreszté föl benne, ki olykor megfordulván Maglódon, a fiatal Szeberényi nagy érdekléssel hallgatta, ha költőkről s irodalomról beszélt. Selmeceen már az önképző körnek (vagy mint akkor nevezték: magyar társaságnak) munkás tagja volt. Itt aztán megismerkedvén Petőfivel, kölcsönösen buzdítgat-

ták egymást. Később is szoros baráti viszonyban éltek, noha egyidőben a bizalmas viszony egy kritika következtében meg is szakadt.

A theologia tanulmányozására 1839-ben ment Pozsonyba, hol a dietai szónokok (Deák, Klauzál, Beöthy) szintén nem kis hatással voltak lelkülete fejlődésére, hozzá még az egész országgyűlési beszédekkel másolta a Bodon Ábrahám által szerkesztett országgyűlési tudósításokban. Legelső költeményei a »Jelenkor«-ban jelentek meg, s

fogott, melyeket 1844-ben Pápa Stettmértől (Fenyéri, utóbb Zádor) hallgatott, s elhatározta, hogy ügyvéd lesz. 1846-ban le is tette az ügyvédi cenzurát, s aztán Pestre jött lakni. Ekkor írta első önálló művét: magyar olvasó könyvet tót iskolák számára, egy kis szótárral is ellátván, mely Heckenastnál jelent meg, kinek még egy politikai szónoklattan is írta.

1848. júliusában megindulván Kossuth »Hírlapja«, Szeberényi itt dolgozott, majd meg a kormány által megindított »Népbarát«-től kiadását szerkesztette. Ugyanez évben jelent meg tőle Jenőfi név alatt: »Forradalmi szikrák« és »Büvirágok« című versfüzér. Szeberényi a forradalmi irodalomnak egyik legmunkásabb tagja volt, s a hírlapokba igen sok apró cikket írt akkor. A »Népbarát« szerkesztésével vándorolt Debrecenbe, Keeskémre, Szegedre, de vagy tót betű vagy szedő nem volt, s a lap megakadt. Szeberényit most az országos rendőrségnél Hajnik Pál főnöksége alatt fogalmazónak alkalmazták, s e három heti pályáján jutott azon útlevelekhez, melyekkel később maga és sok társa szerenyesen megmenekülhetett. A szabadságharc végnapjai Aradon érték, hová a harcban való részvétel miatt ment, de aug. 12-én muszka fogságba esett, azonban N.-Váradra kísértetvén, innen megszökött. Egyik nála levő aláírt utlevélre Szeberényi Gyula nevet jegyezve vándorolt H.-M.-Vásárhelyre, hol beállt tanítónak s kántornak, a nélkül, hogy valaha orgonálni tanult volna. Úgy kellett minden reggel nagy fáradtsággal készülni az isteni tiszteletre. De így sem lehetett biztosan elrejtve, mert Bonyhády István szegedi eszárjai biztos kiadta a rendeletet, hogy minden elemi tanító tartozik huszonnégy óra alatt igazolni, hol volt a forradalom alatt. A hatóság azonban jó bizonyítvánnyal látta el.

1851. végén megsokalta a bujdosást s B.-Csabán a reáltanári állomásra már saját neve alatt jelentkezett, s meg is választák. Bujdosása ideje alatt tömérdeket írt; de meg is semmisített mindent. Nem lett volna tanácsos elárulni, hogy szép-



Szeberényi Lajos.

e siker által bátorítva kopogtatott be Bajza »Athenaeum«-ába is, majd a »Regelő« és Kunoss »Közlemények« szolgáltak az első nyilatkozási helyekül. Ekkor Reményi Gyula, Beri Vince, Méli stb. árneveket használt. Kevés ideig dolgozott Orosz József »Hírök«-nek szerkesztőségében is, azonban csakhamar megvált, a trenseni Vieszkára egy úri esküdőhöz menvén nevelőnek. Innen dolgozott Frankenburg »Életképei«-nek, egyszersmind a theologia után jogi tanulmányokhoz

írás példányokon s halotti bucsuzatásokon kívül mást is tud írni. 1852-ben azon véleményben, hogy az üldözést meg fogják elégegni, nőül vett egy szeretetreméltó ifjú hölgyet, Fekete Annát, kit bujdosása közben ismert meg. Ez történt május 4-kén, de május 12-kén már elfogták, s előbb az aradi várba, onnan N.-Váradra vitték fogságba, hol a szintén fogoly Greguss Ágosttal töltte a szomorú napokat. Távol fiatal nejétől, kétségben: hivatalát ha meg fogja-e tarthatni, az ő társasága szolgált vigasztalásul. Hat hónapi fogság után anyjának Albrecht főherceghez intézett folyamodása folytán amnestiát kapott, s a további vizsgálatot megszüntették; de policiális felügyelet alatt B.-Csabára internálták.

Most már megint az irodalomra gondolt, s mint tanár a neveléstani tanulmányozva, az akkori viszonyok közt legjobb szolgálatot vélt tehetni, ha a tanítók számára alapot szakközönyt. Így indult meg a »Néptanítók könyve« című folyóirat füzetekben, melyet utóbb 1861. végeig »Iskolai lap« cím alatt folytatott. Ez alatt 1857-ben »Protestans népkönyvtár« című folyóiratot is szerkesztett. 1855-ben Kubinyi Ágoston tizenkettes aranyas pályadíjt hirdetett népiskolák számára való és verskebe foglalt rövid egészségtanra. A harmincegy pályamű közül Szeberényi lett nyertes. Ugyanez időtáiban adott ki több kisebb tankönyvet elemi és alreáliskolák számára, és dolgozott sok folyóiratra.

Még Csabán létében választotta meg a békési evang. egyházmegye egyik jegyzőjének; 1856-ik év elején pedig a makói egyház lelkészül hívta meg; de ez állomást mint internált és rendőri felügyelet alatt álló veszedelmes egyén akkor nem foglallhatta el; hanem a makói egyház másfél évig várt, míg a felügyelet végre sok folyamodás után megszűnt. Makón a »Néptanítók könyve« szerkesztésének folytatása mellett működését leginkább szegény egyháza anyagi ügyeinek rendezése vette igénybe. 1860-ban az akkor alakult szegedi egyház hívta meg lelkésznek, és itt egész 1864-ig működött. Ugyanitt adta ki 1861-ben »Néhány év Petőfi életéből« című füzetét, s 1862-ban »Számítézi évkönyv«-et szerkesztett. Néhány egyházi beszéde is itt jelent meg.

1864. közepén a pozsonyi evangélikus egyház hívta meg lelkésznek és theologiai tanárnak, s azóta ott folytatja fáradhatlan működését. Itt fordított 1865-ben néhány száz tót népdalt, melyeket a Kisfaludy-Társaság adott ki, s a következő évben tagjává is választotta. Székfoglalót 1867. július 31-én tartott »A középkori mysteriumok s ezek nyomai a hazai népköltészetben« című értekezéssel. 1869-ben »Egyház és házasság« című röpirata jelent meg; 1871-ben pedig Jablonszky erkölcsi tankötevénye: »Salamon« eszébe fordítva a »Corvina« kiadásában.

Legnagyobb munkája, melyhez Szegeden 1865-ben fogott: »Protestans egyházi írók életrajzi.« Szegeden nem voltak hozzá forrásai, Pozsonyban vannak, de nem jut rá ideje. Mindamellét ezernél több író életrajzához vannak adatai, s nagyobbára rendezvék is. A dunánimnemi evang. egyházkerület 1865-ben választotta jegyzőjének s a többi mellett el hivatalt is viseli, valamint 1867. óta a dunánimnemi kerületi gyámintézet elnökségét.

Nevével gyakran találkozunk a lapokban is, hol jegutóbbi időkben mint a szláv költészet legavatottabb tolmácsa tűnt ki.

VUTKOVICH SÁNDOR.

## Elszánás.

(Jablonszky Boleszláv után eszébe.)

Szomorú dalt zúgtak a harangok,  
Sírhoz koporsót kísért a nép;  
Közte — nyögve egy-egy kínos hangot —  
Tántorogva egy búz alak lép.

»Ki az?« kértem. »Oh! az a halottnak  
— Ezt felelték — gyzásos özvegye.«  
»És a gyermekek, kik úgy zokognak?«  
»Mind-mind az ő árva gyermeke.«

A harang elhallgat; szól az ének;  
A koporsó már a sírba szállt;  
Árva s özvegy menyeből áldást kérnek,  
Így jelentve szívök bánatát.  
Baldog, a ki tudja, hogy sírjára  
Könnyet drága szempár hullat majd,  
És a szeretet — hideg porára  
Olykor küld egy folszakadt sobját.

Lesz-e szem, mely a te sírod halmán  
Majdan egy lő könnyet ejtset el?  
Lesz-e, mely az est szelid fuvalmán  
Ott imát rebegjen, oly kebel?  
Így sobjátva, szememet lezártam,  
Lelkem fájdalom nyilatka át;  
Oly szemet s kebelt hiába vártam,  
S szívem megsíratta önmagát

Meghaltam, . . . Oh ne esodálj miatta,  
Ismerem az éltet és halált;  
Kinek lelkét sorsa elragadta,  
Élet vagy halál az, mit talált?  
A mi szívem legkedvesebb lelke,  
Lelkemnek legdrágább szíve volt,  
Azt irigyen végeztem elhelyte,  
Midőn kedvesentől megrabolt.

Haldokoltam, . . . és im megsíratta  
A legkedvesebb szem hü felét;  
Baldog a halál, melynek miatta  
Könny áztatja *angyalok* szemét!  
Gyönyörű szem ejte könnyet értem,  
Gyönyörű ajak hön esdeklét;  
Sírmon, mely szívem, — oh! mit értem? —  
Minden könnyből fehér liljom kelt.

Hon derék leánya! Hala, hala  
Érte, a mit szíved áldozott,  
S melylyel oly tiszta papnő kínálja,  
Istennél kedves az áldozat!  
Mondd, mivel haláljaim szemed könnyét,  
Mit belőle részvét sajtola?  
Angyalélet tengerének gyöngyét  
Angyal viszonzhat csak maga!

SZEBERÉNYI LAJOS.

## „Fiam.“

— Eredeti beszéde. —

(Vége.)

III.

Azt szokták mondani az alföldön, hogy a ki a Tisza vizét egyszer megízleli, nagyon megszereti. Igazuk van, mert a hol a Tisza foly, otthon vagyunk, ott van az igazi Magyarország annak a partjain; vidékében, népében pedig annyi a saját-szerű varázs, hogy az idegen is szívesen ott marad.

Kátay Lőrinc sehoh sem érezte magát olyan jól, mint itt, tiszamelléki birtokán, a hol született. Gazdag, nagybirtokos ember volt, megfordult ide-ge földön is, s mint huszártiszt sokáig lakott Bécsben, aztán meg Pesten, hanem mikor csak lehetett, visszatért Ujrévra, s hetekig készülődött, meg halogatta utját, míg végre kimozdult onnan ismét, rövid időre.

Ujrév ott fekszik a Tisza mellett, s kakasos tanyája a vízben nézi magát. Egy nagy dombon terül el, hová a szeszélyes folyó nem tud kiesapni, de gyakran körülöntötte már. A falu messze meg-látszik a síkságon, hol az a legnagyobb »hegy,« melyre építették, s mindig megszakítja a délibáb libegő-lobogó szalagját, melylyel az alföld horizontja körül van tűzelve. A környékbeliek azt mondják, hogy a falu úgy futott föl arra a »hegyre« ijedtében a Tisza kiöntései elől, s még aszályos időben sem mer onnan lejönni, hanem ott kuporodik folyvást, a mig el, de halva lejön a völgybe, a hol t. i. a temető van.

Nagy, sudaras jegenyék merednek föl a gyümölcsfák fodrai közül, s mikor körülönti a falut a Tisza és nagy messzeségben nem látszik más, mint az égbolt, meg az eget visszatüköző viz: úgy tetszik (s a környékbeliek mondogatják is), mintha azoknál a sudaraknál volna föllagatva a

magasságba az egész falu. Ha pedig nincs körülte víz, azt mondják rá: olyan, mint egy fogas borona. Hiába, alföldi ember nem szereti még az akkora »hegyet« sem.

Kátay Lőrinc háza a Tisza felé néz. Nem valami kastély az, hanem hosszú, földszintes épület, oszlop tornáccal, magas zindelyes födélzettel. A gyümölcsfák közül csak egy része látszik ki. Alatta van a tágas kert, mely csaknem a Tiszáig ereszkedik.

Itt meredek partok közt fut a Tisza, s mivel nagy kanyarulatot tesz, oda esajja hullámaint és egyre marja a partot. Dühöngése ellen néhány sarkantyú védi, mely körül tájékszik, s úgy pezsog, mint a forró víz. A füzek, a törpe gyalog nyárfá egészen ellepi a partot, s nehoh nagy üstökben lógnak ki gyökerei a meredeken. A fűzfa igen sűrűn nőtt a parton, s órahossznyi uton is fűdi a keskeny gyalogutat. Gazdag fű és gaz vert gyökereket, s négyszer is lekaszálják évenként, ha a Tisza megengedi.

Már pár nap óta igen gyakran lehetett látni a part mellett ösvényen egy magas, nyulánk, barna férfit, ki mindig az egy órányi távolra fekvő szomszéd falu felől jött. Óvatosan járt a fűzfák közt, s ha valakit közeledni látott, mogorva egykedvűséggel állt meg a legsűrűbb bokrokban, megvárva, hogy amaz eltávozzék.

Úgy látszik, nem akart találkozni senkivel.

A Kátayék kertje alatt is sűrű volt a füzes, s elterjedt a sok törpe bokor, melyek oly buján nőnek a vizek partjain. Itt időzött sokszor óra hosszúig, leheveredve a fűbe vagy nyugtalanul alá-föl járva, de mindig oly helyeken, honnan a fák közül rés nyílt a Kátay-házra. Ha alkonyodott, egész a kert palánkkerítéseig ment, s a nyilásokon tekintett be a kertbe.

Szomorú férfi volt, ki lecsüggesztett fővel jött, s lecsüggesztett fővel távozott.

A Kátay-ház tornácain gyakran lehetett látni egy-egy alakot, egy izben pedig egész társaság ült ott. Ez az ember pedig hozzádött egy fához, s bámult oda mindaddig, míg el nem távoztak onnan. Egy izben hallotta, a mint az ösvényen zörögtek a száradt galyak, s a lehullt száraz levelek. Elvonult gyorsan, s a következő pillanatban egy nyulánk, fiatal nő, könnyű nyári öltönyben, haladt el mellette. Egy kis csomagot vitt kezében, s igen sietett.

Kátayné volt.

A fiatal ember egy pillanatra oly mozdulatot tett, mintha utána akarna rohanni. Arca egészen kigyuladt, és szemei sovárgva topadtak utána. De aztán visszatartotta magát.

— Nem, nem! Én megígértem, hogy nem fogom háborgatni.

De meg nem állhatta, hogy oly helyet foglaljon a füzesben, honnan a hölgyet láthatta továbbra is, s ott marad, míg Kátayné eltűnt egy halászkunyhóban.

— Valakinek vigaszt és segélyt visz! — gondolta magában.

Egy negyed óra múlva Kátayné ismét visszajött ugyanazon az úton. Arca most is csak oly halovány és búz volt, mint akkor, midőn Futaki Gusztávtól elbúszott.

Futaki Gusztáv jól látta ezt a szenvedő arcot a bokrok közül. A fiatal nő nem is sejtette, hogy ki van közelében.

A fiatal ember eljött másnap ismét, s ott töltötte a napot, a Tisza partján.

— Csak láthatnám!

De még ekkor sem láthatta.

— Néhány játékdarab van nálam, azt szeretném átadni az én angyalomnak.

Másik nap megint várta, bizony számíttva rá, hogy egyszer csak ki fogják hozni az ő angyalát, s végre megláthatja. Akkor majd megöleli, megcsókolja, átadja neki a játékszereket, s azzal ismét eltávozik. A eseléd bizonyosan esodálkozni fog, de azt könnyű lesz fölvilágosítani azzal a



beszédével: »Nekem is van ilyen kis fiam, de már régen nem láttam.« Aztán bizonyosan nyugodtabb lesz.

A faluba nem mert fölmenni.

IV.

Kátay Lőrinc éppen neve napját ülte, s nagy társaság volt nála. Az ebéd sokáig tartott, s az urak nagyon jól mulattak. Már alkonyodóban volt a nap, mikor fölálltak az asztaltól, s ki-ki búcsúzni kezdett, aztán pedig szerteszét eltávoztak.

Estefelé azt mondja Kátay nejeinek:

— Jöjj, kedvesem, úgy érzem, hogy nagyon jól fog esni egy kis séta. Habarezi Miki megint sokat disputált velem, s akkor mindig fölingerel.

Irma gyorsan magára vette felöltönyét, s férje karjára elhagyta a hátát. Nem illett össze sehogy sem ez a pár. A ki így látta őket, azt hitte, hogy atya sétál leányával.

A kerten mentek keresztül, honnan legközelebb juthattak a Tisza partjára. Éppen az ajtónál voltak, midőn egy vidám s lármás fiú futott utánuk, harsány kiáltásával igyekezővén megállítani őket.

— Minő zajt csap a kis schomai! — szólta Kátay Lőrinc, s megfenyegette a négy éves gyermeket, ki nem sokára beérte őket. — Jere velünk, ha megígéred, hogy esőndesen visled magadat.

A fiú természetesen megígérte, de már akkor annyira hozzásimult anyjához, hogy erővel sem lehetett volna onnan eltávolítani.

Mihelyt a szabadba értek, a gyermek ugrándozva ment előttük, kavicsokat s virágokat szedve. Kátay csitításának csak egy-egy pillanatra volt eredménye, s az eleven fiú ismét futkározott.

— Vigyázz, Imre, — szólta egyszer anyja, — közel van a Tisza.

Már egészen lehunyt a nap, s a csöndes, tiszta légű est köszöntött be. A fák és bokrok közt a szürkület teregette ki sötét fátyolát.

Egyszerre eltűnt a gyermek, s nem lehetett látni sehol.

— Imre, Imre! — kiáltott Kátay megijedve. Irma göcsösen ragadta meg férje karját, s ő is a gyermek nevét kiáltozta.

E pillanatban a Tisza felől egy átható gyermeksikoltás hallatszott, s a másik pillanatban loacesanás a habokban.

Irma egy szivszakgató kiáltást hallatva rohant a víz felé. Ugyanakkor egy másik loacesanás hallatszott.

— Isten könyörüljön a gyermekek! — kiáltott az öreg Kátay, nem bírva követni nejét, ki mint egy örült rohant előtte.

Mire a parthoz értek, épp akkor egy férfi kapaszkodott föl a fák gyökereinek segélyével, míg balkarjával az átázott gyermeket tartotta kebléhez szorítva. Lihegve, magán kívül lépett föl a partra, s az alélt fűcskát össze-vissza esőkolva, fuldokolta:

— Fiam! Édes gyermekem!

Nem vette észre, hogy van körülte valaki, nem látott senki mást, csak a karján nyugvó gyermeket. Ismét és ismét megcsókolta, s kétségbeesett fájdalommal ismételte:

— Fiam, édes fiam!

Kátay Lőrincé, kinek szívét a legszörnyűbb kétségbeesés marcangolta, e jelenetre megkövesült. Ott állt mozdulatlanul, s a remélet tekintetével nézett a férfira, ki gyermekét megmentette. A reméletet elfojtotta a meglepetés, s a gyermek jalkiáltását elnyomta egy vallomás.

A gyermek éledni kezdett, s Futaki Gusztáv ismét elborította forró esőkjával. Ekkor találkoztott tekintete Kátayné tekintetével. Az asszony elfordította azt róla, s ekkor férje arcába tekintett.

Aztán nem látott semmit, s leomlott, mint egy szobor, melynek talpatzatát kiásták.

V.

Azon a vidéken jelenik meg a »Tiszavirág« című lap, melynek egyik számában a következők voltak olvashatók:

»Ujrév alatt a fűzesben tegnap reggel egy harminc-harminckét éves férfi holttestére akadtak. Feje volt keresztül löve, s a pisztoly is mellette hevert. Nem találtak nála fölvilágosító iratokat, csupán egy levelet, melyre azonban anynyi volt írva, hogy önkézüleg vert véget életének. A környékbeliek állítása szerint az ismeretlen férfit gyakran látták pár nap előtt a fűzesben. Némelyek párbajról beszélnek, sőt el van terjedve a hír, hogy a szerencsétlen amerikai párbaj áldozata lett. Erélyes rendőrségünk mindent elkövet, hogy a szomorú eset rejtélyeit fölfedezze.»

..... És a szép Kátayné?

Nem tud arról senki semmit. Eltűnt nyom nélkül, fiával együtt.

KAZÁR EMIL.

## Le a trónról!

— Természetráji kép. —

»Le a trónról!« kiáltják ma már többen az avatottak közül, mikor az istenek egyik kegyeltje jön szóba.

Föltétlenül nem csapok át ezeknek a táborába, de nem merem jelszavuk jogosultságát teljesen tagadni.

Nem mintha félnek harcot vívni a villámszóró hatalommal, sem mintha őt a királyi címre méltatlannak tartanám, hanem mivel meggyőződésem szerint létezik egy család, mely az övéknél érdemesebb a trónra, vagy legalább is érdemes arra, hogy azzal megoszassa hatalmát.

A sas az a szárnyas, melyet régi idők óta a madarak királyává emeltek. Dicsőítette őt a mythosz, megénekelték nagy költők, még Virgil és Aeneisben. A földi uralkodók őt, a lég urát, jelvényül fogadták. Szóval királyt megillető tiszteletben részesült a legrégebbi idők óta.

De vajjon méltó-e ő, és csak egyedül ő méltó e kiténtésekre?

Ha már a fölvetett kérdés által a hatalmas szárnyast a közvélemény ítélőszéke elé állítjuk, szükséges ismernünk nationaleját, tudomást kell szerezniünk magunknak életmódja, szokásai, jellemese s ebből kifolyó tetteiről.

A *parlagi sas* (Steinadler, Aquilla fulva), a család eme fő képviselője, tagadhatlanul imponáló nagysága, magatartása s egész valója által. Hossza 3—3½ láb, röptéje 6½—7½. A hím kevésbé kisebb a nősténynél. Színezete sem valami bohócos, szajkószzerű, hanem komolyságának megfelelő. Homlokasontja szeméi fölött előálló, mi némű haragos kifejezést kölcsönöz szép, fényes barna szemének, melyek haragjukban csakugyan villámokat látszanak szórni. Fejét hegyezett végű barna tollak fűdik, melyeket fölingerülve, föllálló tollkoronává berzent. Nyakszirtje farkóbarra; szárnyai, testtörzse sötétbarnák (a fiatalok egyszínűen fényes feketebarnák.) Csődeit világosbarna tollharisnya fűdi hosszú, sarga ujjúg, melyek rettegett fegyverekül szolgáló nagy, görbe és hegyes karmokkal vannak ellátva. Csőre, mely szintén hatalmas gyilkoló eszközüül szolgál, erős, merészen hajlott s hegyes kampóban végződik. Farka 14 tollból áll; tövéen szennyes fehér, mind sürűbb fekete tarkazattal és széles fekete szalaggal szegélyezett.

Erő, bátorság, okosság, büszkeség s bizonyos dac jellemzik e madarat, mely arra, ki őt először látja közelről künn a szabadban, meglepő hatást gyakorol, s bizonyos tiszteletszerű tartózkodást idél elő.

Ez oknál fogva nem is lépek föl ellene mint lázadó, mert sok kiváló tulajdonságát el kell ismernem, de kétségbe vonom, hogy a sólymok mellett egyedül ő lenne méltó a »madarak királya« címére.

Ki tagadná, hogy a sas felséges röpülő? Mily öntudatos nyugalommal emelkedik föl mind magasra, míg a végtelen kék űrben vesz el bámuló szemek elől; és minő kejesen ring a lég

hullámain; néha meg sem lebbentve szárnyait uszik tova, nagy köröket vonva; a legkisebb erőfeszítést, izgulmat sem árulja el. Néha hallatja áthatóan éles »hijja!« »hijja!« kiáltását, amugy mulatságból, mintha gyönyörét lenné az alatt mozgó állatvilág reméletén, mely azt megelői, mikor ő a magasból hallatja vészkiáltását. De mikor szákmányt pillant meg, szeméi fölvilámlanak, rekedt, szenvedélyes »kek, kek!« kiáltása hangzik el messze, mint halálítélet hirdetője, és ő a hatalmas, könyört nem ismerő zsarnok, főleg bevont szárnyakkal suhogva csap alá, oly erővel és gyorsasággal, hogy az elítélt még mielőtt menekülésre gondolhatna, már leterítettett sujtó szárnyecsapása alatt, vagy ha kisebb állat, ellenének vaskarmai által megkapatva ragdatatik tova a légen át, a zsarnoknak valamely szirtormon fekvő verpadjára. Minden sasnak van egy ily kiválasztott vesztőhelye, hova szákmányát viszi, s csak ha nagyon messze távozott tágas vadászterületéről, vagy ha terhe nagyon nehéz, csak akkor marcangolja azt közelebb eső, alkalmas idegen helyen. Mily nagy szákmányt képes elragadni, szinte lihetetlen. Tschudi mint bebizonyított tény állítja, hogy egy sas a »Säntisstock-en (svájci alp) egy birkát ragadott föl, mely hatvan fontot nyomott, de melyet nem soká eleresztett mert a teher mégis igen nagy volt.

Egyébiránt nem kell hinni, hogy a kis szákmányt megvetné. Hajhász ő mindent, mi elejbe jön: özborjat, nyulat, kecskét, zergét, bárányt, mormotát, macskát, kutyát, borzot, mindennemű nagyobb szárnyast, de azért nem tartja méltóságá alattinak az egerészetet és a kis madarak vadászatát sem. Mikor a szükség kényszeríti, vagy ha éppen rüstel messze kalandozni, beéri a döggel is, mely tulajdonságát a híres elblingi vadászok jól ismerve, szirtormon álló fészke közelébe esáletékül frissen elhullott állatot, vagy sült macskát vetnek ki s lesből lövik le, mikor ez utóbbi kedves eledelén lakmároz. A keselyűkkel közös eme tulajdonsága mellett is a gyáva ragadozókhöz nem hasonlítható, sőt ellenkezőleg be kell vallanunk, hogy nem csak merész, de vakmerő is. Nem csak hogy a házak elől a libákat, kutyát stb. elragadja, de be van bizonyítva az is, hogy félelmes gyermekrabló.\* Több eset tanúskodik a mellett, hogy a furfangos rókatól sem riad vissza, s percig sem habozva, megtámadja, ha szerét teheti.

Nagyon érdekes aztán két ily hatalmas életállal küzdelmet ellesni. Szép rajzát adja ennek Zorn.

Nyáron át róka komát is atyai gondok nyomják. A porontyok már nagyok, szüntelen táp után rimámkodnak, úgy hogy az öregnek feje is zúg bele s a szülői boldogság már csaknem kétségbe ejtő. Még korán délután van, pedig nem észszerű ilyenkor kalandozni; de mit tegyen? a család tűzhely kiállhatatlanná vált. »Merre lehetne fordulni amugy észrevétlen? Ahunt föl a hegyekre, látogatást tenni a mormotáknál! Hm? Miért ne? Tapsifüles kivételével alig létezik az övéknél izletesebb pecsenyé... Persze, persze, odaform a szárnyas szomszéd birodalmába kell becsapnom. No de mit tesz az, odalenn a völgyben sem lehet mindig simán, baj nélkül végezni, hozzá ott nagyon is föltakarítottam már. Aztán meg is untam az örökös egyformaságot, tehát izeljük meg a szomszédban kínálkozó pecsenyét; egy pisztrángocskát, egy mogyorótyúkot... no holmi ilyest... Baj, baj, tagadhatatlanul, hogy a szomszéd úr, kit királynak neveznek, nem igen érti a tréfát. Hanem hát majd meglátjuk, ki az okosabb: az a tollakból összetakolt király, avagy én? Sakk a királynak!«

Ezen böleselkedés után róka koma majdnem megdorgálja magát idegen aggodalmaskodásért, derülten útra kél s egy pseudo dandy arcátlan

\* Régebben kis gyermekek rablásával a saskeselyűt vádolták, azonban most már rájöttek, hogy a havas felséges madarat méltatlanul érte a vád.

non chalance-ával léptet a hegyek felé, valódi diplomaciái óvatossággal, nehogy a la gróf Beust egy »reichenbergi cseh pimasz«-ra tegyen szert. Ez ártana re-nomméjának. Eleintén minden jól is megy. Minden állatosztálytól fölveszi adóját. A felséges siker által koronázott ezen adóexekuciók mind nagyobb buzgalomra ösztönzik. Már a tollas király birodalma egy részét is szerencsésen átkorászta.

Egyszerre megdőbvenve megáll. . . .

Fönn a magasban esőndesen kerengő fekete pontot lát. Ez a vadászter királya, mely a magasból éles, sivító »hijja!« kiáltásával »ne tovább«-ot parancsol.

És? . . . A kis kényur meghunyászkodik, mint a félénk házinyul. Aggódva rejtek után néz körül. Jaj, már éssé! A mint egy kanyarulathoz ér, hallja a végzeteljes »kek!« kiáltást, mi a sasok nyelvén »m e m e n t o mori«-t jelent, s már a jövő pillanatban suhogva esap rá ellene. A róka fölfogva veszélyes helyzetét, életét koc-

káztatja, pár ölnyire alá dobja magát egy sziklalapra, még pár ily salto mortale az ott alant levő bokros helyig, s ő mentve van. De támadója nem enged időt; az első szirtlapon rácsap, karmai mélyen hátába vágva. Ő kétségbeesetten kiragadja magát, még egy szédítő ugrást tesz, de sebe vérzik, fáj, ereje lankadni kezd a kábitó szárny-csapások sulya alatt, melyeket mind sürűbben, mind erőteljesebben, mintegy dühtől megragadva

zudit rá a sas. A megtámadott utolsó erejét összeszedve ugrik földre s mellbe kapja ellenét, de e percben mélyen bevésődtek oldalába a hegyes karmok, egy hatalmas csőresapás beveri erős koponyáját, mi közben egyre zudul rá a szárny-csapások zápora. Még egy gyöngö kísérletet tesz, hanem a vaskarmok már szívébe vágódtak . . . Még egy vonaglás, és vége van. Róka koma mes-terére talált!

gondosan ápolja, (mi miatt a vadállományban nagy pusztítást okoz), hanem egyáltalán fölládozó családapként tűntethető föl. Fiaiért megelégedik minden óvatosságról, vakon rohan érettük a majdnem kikerülhetlen veszedelembé, csak hogy kellőleg gondozhassa és veszélyben védelmezhesse őket; mit alig tennék föl róla, tudva, minő kérlelhetlen rabló. Ő, ki máskor óvatosan kitér az ember elől, mikor kisdedei forog-



Franciaországi pásztorok.

Ilyen kitarító, merész harcos a szárnyas király, kit pár óra múlva megint nyugodtan látunk ott fönn kerengeni, a mint rendkívül éles szemével új zsákmány után kémlel.

A sas komoly méltóságához illőleg a társaságot nem kedveli, egyedül bolyong, s vadászni is ritkán száll ki párjával; csak tavasz kezdetén, a fészkelés korában látjuk azzal, gyönyörű szárnyalási gyakorlatokat téve. Választott társához azonban hűn ragaszkodik, s azzal holtomiglan holtodiglan, szövetkezik.

Családi élete is sok érdekst tüntet föl.

Fészket Svájce és Tirolban csaknem kizárólag sziklabérczekre rakja, míg nálunk éppen nem ritkán található nagyobb kiterjedésű őserdeinkben a fán. Fészkelő helyéhez rendkívül ragaszkodik és számos példa bizonyítja, hogy ugyanazon pár 40—50 éven át az ősi fészket lakja. Evéenkint kora tavasszal két ludtozás nagyságu, barnavörös és májszín pettyegetésű tojómányt rak le. Fiait nemesak



Husvétli prédikáció a római Coliseumban.



nak veszályban, merészen szembezáll vele, harca ké ellene, s fészkeének megrablója életével játszik. Az erről tanuskodó esetek közül csak kettőt említek föl. Gróf Bethlen Gergely, az elhalt olasz tábornok beszélt nekem, hogy egyszer Felső-Magyarország renetgeiben vadászott; lóháton a vadásztanyára volt menendő, mikor egész váratlanul két *pa-lagi sas* megtámadta, s alig birt menekülni tőlük. Ő e jelenetet nem tudta kimagyarázni, míg nem értesült, hogy ugyanazon nap egy ama környéken fészkelő sas fészkeből a fiakat kivették. Angliában a kittarnai tó egy szigetén sasfészek állt, melyből egy bátor vadász a fiakat kiszedte, de a mint zsákmányával a tavon átúszott, az öregek megtámadták és mielőtt elérte volna a partot, megölték. Ilyen ő; szeretetében is vad, könyört nem ismerő!

És mégis e szilaj lény megszelidíthető. Ez az, a mi értelme és nemes indulata felől tanuskodik. Ő,

pedzésre használják, mint nálunk régebben a sólymot.

A szép, merész és valóban nemes madár hazánk magasabb, erdőborított, hegyes vidékein mindennütt honos, habár sehol nem jön elő nagy számmal.\*\*)

Mindenütt, hol a szirtormot fészke koronázza, észrevehető a vadállományban a merész zsarnok pusztítása s mégis nem annyira harag, mint érdek és bámulattal nézünk mindig a magasban tovauszó szárnyas király után.

Látjuk ezekből, hogy nem indokolatlan trónra emeltetése, de van még egy madáresalád, mely méltóan léphet föl mellette trónkövetelőként.

Ezek a sólymok. A nemes sólyom magaviseletében valódi lovagiasságot tüntet föl, tehetségében pedig fölülmúlja a sast. Látása emezénél még élesebb, röpte szebb, gyorsabb, csaknem mese-szerű; mikor zsákmányára esap, valóban villám-

### Franciaországi pásztorok.

A mi alföldi juhászaink egy számár hátáról uralják egész nyájas birodalmukat, s a kitűnő fajú komondorok szerteszét föntartják a rendet, összterelik a nyáját.

A francia juhász, hogy a nyáj nyomában lehesen, hosszú falábakat köt föl, s le nem száll arról egész nap. Gyorsan üget mindenfelé, átgázolja a csermelyeket, s ambulans trónjáról messze belát. Némelyik bámulatos gyorsasággal halad a gölyalábakon és szapora nagy lépteivel versenyt megy a kocsikkal.

Távolból egész kísérteties alak, mely óriás lábain már akkor föltűnik, midőn különben még alig lehetne észrevenni.

Egyik kezében hosszú póznát tart, melynek végén munkószerű, de laposabb agy van. Ha kell, ennek segítségével is gyorsítja lépteit, úgy használván azt, mint valami evezőt. Voltaképen pedig ez széke, melyen megpihen, miután — mint már említők — falárait csak ritkán oldja le. Erre támaszkodva ügyel és falatozik.



Élet-halál. (Lázár K. cikkekhez.)

a korlátlan szabadság barátja, ő, a kegyelmet nem osztogató kényur, a sors legmostohább esapását is nyugalommal tudja eltűrni. Fogságba kerülve (még a vén korában befogott is), bizonyos fokig megszelidül, magaviselete nyugodt, komoly, s habár néha szárnyait próbálgatva, távozásra látszik gondolni, mégis fogsága fölötti békétlenségének jelei rajta csak akkor vehetők észre, mikor fűn a magasban kóvályogni látja fajabelieit. Ilyenkor szárnyait hevesen kitarja, meg összekapja, szomorúan tekint föl s búsan hallatja »hijja!« kiáltását. Én sok éven át tartottam egy szárnyaszegettet, mely engem és szakácsomat nagyon szeretett. Néha elkísért kertembe és ki a mezőre is. E madáron tett számos észleletemet térlhiány miatt itt nem írhatom le. \*) A baskirok e sast

gyorsaságot fejt ki; a mint közelünkben elviharzott, nem vagyunk képesek szemünkkel követni, egyetlen pillanat, és mint tünet vész el előlünk. Ő is rabol, önfentartási ösztön és vadászszendélyből, nem vérszomjtól üzetve. Csak eleven állatokkal táplálkozik, de azokat nem támadja meg gyáván, orozva, hanem ellentállásra készítve, nemes harcban ejti el. Közeledtét, mint az orozlán, harsó riadóval adja tudtára az állatoknak. Az ülő madarat nem kapja el, hanem elsapva közelében, röptésre kénytet, hadd igyekezzék menekülni, vagy álljon ellent, s rőptében fogja el, mint ha győzelmi babérra vágyne.

Ilyen a sólyom, a sas vetélytársa.

Ítélje meg az olvasó, nem érdemes-e e madár is a trónra? Gr. LAZÁR KÁLMÁN.

Mai számunk egyik képe ily francia juhászokat mutat be.

### Husvétii prédikációk a római Colisaeumban.

Rómában az egész nagy lét alatt minden egyház kirakja erekiyét, hogy a kik akarják, imádják azokat, s ilyek sokan vannak a pápák »örök városában.« Mások a hírneves egyházi szónokok közé tolongnak, kik közül egyik minden vasárnap a nyilt Colisaeumban, a körülményekhez képest rögtönzött s díszített szöszékről tart egyházi beszédet. Ily prédikációk alatt a művelt hallgató lelke önkénytelenül elmereng ezen nagyszerű emléképületen, mely Rómának s a világnak egyik esodája.

A Colisaeum falai között, annak lépesőfokoszerű emelet karzatain egykor mintogy százezer néző fért el. Ezen óriási maradványokban, melyek bámulatos értelemmel valának mind egészükben, mind részleteikben kivive, egyetlen helyeske sem maradt föllhasználhatlanul.

\*) Azokat közöltem Bechm Alfréd barátommal, ki ki is adta »Illustrirte Thierleben« című kitűnő művében.

\*\*): Az alföldön levő kissé világosabb, hűtlen felér föld. Ez az úgynevezett *arapsas* (aquila imperialis).

A Colisaeum kerülete 1638, s magassága 156 láb. Azon oszlopos arkádok száma, melyek kapukul szolgáltak, nyolevan.

Vespasian császára a dicsőség, hogy ezen amphitheatrum építését kezdette, midőn a zsidók elleni hadjáratából visszatért. Fia, Titus azután folytatta s több ezer zsidó fogoly dolgozott rajta. Titus ezen emléképületet oly ünnepélyekkel avatta föl, melyek száz napig tartottak s mely ünnepélyekben 5,000 fenevad és 10,000 hadifogoly concolatott föl. Gladiatori és fenevadakkal való küzdelmekre egész Kr. után 525-ig, tehát még a pápák alatt is használták. A nyolcadik évszázadban, tehát Attila hadjáratai után sokkal később, még mindig teljes épségben állott.

A középkor polgárháborúi alatt több római nemes családnak menhelyül szolgált. 1512-től napjainkig mindegyik pápa foglalkozott az építészeti emlékek fontartása-és javításával, mindazáltal a mostani pápának köszönhetni, hogy ismét föllátnak a pilasterek és bolthajtások, melyek már régen beomlottak volt.

## Román népiünnep Erdélyben.

Az erdélyi román állapota semmivel sem jobb a jobbágyénál. Nem sokkal inkább szereti jobban a munkát, mint a cigány, és azért ha dolgozik is, csak nehézkösen foly az. Ép ezért szereti az ünnepeket, s ilyen sok és különös is van.

Kezdjük a vig farsangon és végezzük a komoly karácsonon.

Rég elmúlt már a »bolondok hete,« a »septemune nebunilor,« mint az oláhok nevezik. A szalmaember már rég átadatott a tűzhalálnak a falusi ifjuság által; megkezdődött a kínos hétheti husvét bűjt, a románok olajos babot, káposztát és a nélkülözhetlen puliszkát (kukoricalisztból) esznek. E napokban szép ruhát bűn fölvenni, míg a virágvasárnap föl nem virrad. Lassan és csöndben folynak a »napok a »Domenica floriloru«-ig. Ekkor élenkülki kezd a temetőt, a fejfákat, koszorúkat és szalagokat díszítik, most már a virágok is kibújálnak a föld alul, immitt-amott egy gyertyácska is ég a rég elhunytakért.

Minél elhagyottabb a temető máskor, annál élenkebb virágvasárnapján. Erre következik a »septemune mare,« a nagy hét, midőn a husvétit kenyeret sütik, hogy azt nagy csüörtökön föl-szenteljék. E kenyér minden morzsikáját föl-szedi a román, hogy azt a marha eledele közé keverve, ott is isten áldása legyen. Elhallgatnak a harangok és helyettük a nagy kereplő reoeg. A »Toca« kereplő egész éjjel szól, a falu ifjusága pedig egész éjjel tűzel a templom előtt. Végre megvirrad a nagypéntek. Ez éjen senki sem alszik. A nő, ki ekkor alszik, lustává lesz egész életére. Este azután vig élet van, az ifjuság koszorúkat köt és azoknak neveket adva, kedves házára dobja. Ha a koszorú leesik, akkor gazdájára elhal, nem lát többé koszorúkat kötni; ez volt utolsó nagypéntekje. Este az ifjuság elhagyja a tüzet, s a házakra máskálva, átkokat szólnak ellenekre.

Nagypéntekről nagyszombatra virradó éjjel a holtakért való imában mulik el, míg ismét nagyszombaton husvétin készülnek, s a marhákat szentelt vízzel behintik.

Titokteljes a husvét éjjel. Ilyenkor a boszorkányok játékokat űzik barlangokban és pusztai helyeken, a kincs magától fölvetődik, és könnyű lenne azt magáévá tenni. Csábító ugyan a kincs, de bűn lenne most közeledni feléje, mert ilyenkor a templomban kell lenni s imádkozni, és baja lesz annak, a kit az éjjel a templomban nem ér, jaj a ki ilyenkor az oltár elé nem lép, hogy ott isten színe előtt ellenével kibéküljön. Az olyan, a ki elmulasztja megjelenni a templomban, nagy betegségtől félhet.

Réggel lesz. A harangok megszólalnak és örömmel mindenütt; boldog, ki ilyenkor születik, mert annak minden sikerül. De a ki e napon hal meg, azt kiesi, nagy mind siratja, mert ilyenkor a halál is kétszeres. Sem esküdni nem szabad, sem valamire fogni, sem pedig utra kelni. A piros tojásoknak nagy keletje van ma, és a kanál, melylyel a tojásokat keverték, ott pompázik a legények övében. Ma hegyen-völgyön lakodalom, és még a legszegényebb asztalán is bárány van.

Husvét-hétőn nagy gyermekünnep következik. A gyermekek keresztatyjukat látogatják meg, és ezek őket pompásan megvendégelik. A legények egész napon a hidakon állnak őrt, hogy a boszorkányokat meglássák.

Majd következik a »Septemune cea luminata,« fehér hét. Ilyenkor azért ünnepelek, hogy a jég

el ne verje veteceiket. Ezzel azután véget ért a husvét, de nem sokára jön a »Szent György« nap. Ennek előestéjén a bűvös távisbokrót állítják az ajtó elé, a házban mindenki ébren van, mert a boszorkányok ilyenkor bolondot szoktak űzni a jámborokkal. A ki égő pipával a szájában clalszik, annak ha fölébred, emberesont van a pipájában. Nevezetes e nap arról is, hogy a rejtett kincs lángra fölvetődik, és így legjobb alkalom a meggazdagodásra.

Szt. György napleginkább a pásztorok ünnepe, mert most a tavasz beállván, a birkák átadatnak őrzés végett a juhászoknak, s ilyenkor egy-két juh utójára érte meg e napot.

Krisztus mennybemenetele »Suinea in ceriu« köszönti ezután a fölkoszorozott házakat. A májusfa »arminden« minden leány ablaka alatt föl van már állítva, a fiatalság pedig ilyenkor a legmagasab fákra mászál csupa hagyományos kedvtelésből.

Pünkösöd a románok »Rosaliája,« a mai napon megjelenő vízi tündér. »Rusalki« után így nevezzük; ez a tánc ünnepe és mint ilyen »Reege« nevet visel. A közel falukból mind összejönnek a lányok és legények egy bizonyos helyen, ott azután van dolga a cigánynak. Faluról-falura járnak a föl-cifrázott jó táncosok, hogy magukat mutogassák. Kalapjukról kendők lógnak le.

A »Watafi,« előtáncos és énekes, vezeti őket, ő parancsol nekik, ő fölvehet és elcsaphat bárkit, szólal ő urok. A táncot mely »jokul kalushcherilor« nevet visel, solo járják egy a föld dugott zászló körül. A legények ilyenkor ügyes ugrásokat tesznek, miáltal bortal a kezükben énekelnek dalt, e refránnak: »pe ca!« t. i. ő rá, a zászlóra, melyet azután az egyik legény kikap a földből, a többi pedig futásnak ered. A tánc és zászlólopás így tart azután jó ideig, míg bele nem fáradsz.

Elmúlt az ünnep, minden a régi kerékvágásba tért vissza.

A popánál ülünk egy pohár bor mellett, várván a kis »Jézuska« születését. Ime, egyszerre fölhangzik az utáról egy dal.

Hallgatóznunk. Ezek a »kolindtorii« a pásztorfiúk, kik a popánál kezdik körmenetüket. És olyan dalt énekelnek, a milytán tenk maguk a pásztorok is énekeltek a jászol mellett.

E karácsoni dalok, melyek a régi szlávok által december 25-én ünnepelet »Kolinde« (béke isten-nője) neve után »Kolinda« daloknak neveztetnek, sok hasonlatossággal bírnak a bretagnei »Noels,« az albán »Kolendrák« és a provencei »Calendás«-aival. A románoknál e dalok részint szent, részint közönséges énekek, melyek ritka szépségűek.

Három órákor éjjel után a misére mentünk. Az előtérben a nők külön állnak: a férfiak almosan egy-egy zsolnárt mormolnak. Most fölemelkedik a ministráns és fölveszi a füstölőt; a pápa és utána a nép is imádkozik. Vége a misének, a zsolnárok elhangzottak.

Karácsonkor a kolindár-fiúk ismét megjelennek, velük van Judás, ki a pénzt, és a ló, mely az élelmi szereket viszi. Ma minden háznál tesznek látogatást. Az egyik fiu ijesztő alakot ölt, szarvval ellátva, mörögva különféle ugrásokat tesz. Szája, mely a golya csőréhez hasonló, folyton kelepel, de egy krajeár azonnal elhallgattatja. A ki ezt ábrázolja, annak hat héttig nem szabad templomba menni, mert meg van szentcséltelentítve.

A karácsoni játékok a »Kolinda« dalokkal három napig tartanak, és ha valakinek a házába nem mentek ez idő alatt, arra azután szegényen vár.

Karácson utolsó napján a »kolindtorii« a lányokat összehívják közös mulatságra, ott azután a kapott süteményeket lakmározva, elénekelik az utolsó itélet »Kolenda« dalait. Így végződik a karácsony.

V. M.

## A fekete papocska.

— A közép mythológiájából. —

Midőn sűrű, fekete fellegek borítják az eget villámlik s menydörög, akkor szokott a terhes felhőkből a fekete papocska alászállani, furesa csereomiaiát végzendő.

Minden nemzetnek vannak kisebb-nagyobb mértékben mythologia színezetű képzelődései. Nálunk sines máskép.

Minden tévhit a sötét tudatlanságon alapszik. A régi görögök s rómaiak még mai napság is nevezetesek érzéki képzelődéseik, mythológiájuk miatt. Emé tévelygésőt a görögöknek s rómaiaknak a kinyilatkoztatás jótékonyasága kezdő hathatósan oszlattai; a magyar nemzet jelenlegi hiedel-

mei, babonás fantáziája pedig a népneveléstől várja orvososságát.

A fekete papocska termete magas, sugár; area bánatos s halvány. Ruhája egyszerű: reverendből áll, mely rongyos, és kalapból, mely mooskos.

A mint a földre száll, első teendője az, hogy kört húz a földre egy darabka fával s ő maga a központra áll. Ruháját azután lecebálja s azt Adám apánk liberájával esereéli föl; ha ez is meg van, akkor a bucsuzó nap felé (megjegyzendő, hogy csak naplemente körül szokott mutatkozni) háromszoros keresztet vot. A keresztvetés után kezét lábbá változtatva, fejjel le, lábbal pedig fölfelé áll s érthetlen hangokat mormog. E nem igen irigylendő helyzetben vagy tíz percig marad, aztán térdre áll, arecal a bucsuzó nap felé fordulva s elővesz egy középnagyságu, de fölötté vastag könyvet és abból imádkozni kezd. Az imádság után — mely meglehetősen soká tart — a kör belseje körül szaladgál, kezével hadonázva s érthetlen hangokat mormogva.

Ha a futásban, hadonázásban és mormogásban jól előradt, újra a kör központjára áll, — de ekkor már nem mozog s nem mormog, — akkor siri esőnd veszi körül; mintegy magába száll s bünei fölött elmelkedik. Csöndes állását ezután a kín s fájdalom órája váltja föl, mert eljönnek a hétféjú sárkányok s az ördögök egész légiója, kik aztán borzasztó módon ütni s verni kezdik. Midőn ezeket közeledni látja, szétnéz s »jer csak! pu!« az imádságos könyvet odavágja s összekuporodva kiáltoz, mint a hideglelés szokott: »ju! ju! ju!« mind-dig erősebb és erősebb hangon, míg végre, — midőn kínzói már ütni-verní kezdik — folytonos »jaj, jaj!« szavakban tör ki. Majd fölugrik összekuporodott helyzetéből s nagy lármával elfut. A hátrahagyott könyvet s ruháját együtt láthatatlan lesz, eltűnik. A folytonos »jaj« láрма azonban még azután is, több óra mulva borzalmasan viszhangzik.

A közép őréghejjei közt számosan vannak, kik azt mondják, hogy többször látták így ceremonizálni a fekete papocskát.

Ó egy elkárhözött, kinek nincs nyugta, s megjeljenik gyötrelmeit tudtal adni a világnak.

U. L.

## Növény az emberi táplálék.

(A vegetarianismus, mint a természetes életrend és gyógyászat alapja.)  
(Végo.)

Az Auersbach-féle »Volkskalender« 1869-ik évi folyamában pedig ugyancsak Liebigtől ezeket olvassuk: »Egy észese huslevesnek gyakran erősítő hatása van, nem azért, mintha annak alkot-részei erőt adnának, erőt kölesönöznek ott, hol az hiányzik, hanem mivel idegeinkre akként hatnak, hogy általuk a még meglévő erő fölkorba-csoltatik, és mi tudatára jutunk annak, hogy az még rendelkezésünkre áll.« Kell-e ennél nagyobb bizonyíték a huslevés ártalmosságára? Szóval a huslevés nem egyéb, mint éppen oly izgató szer, mint a kávé, tea és a szeszcs italok.

Ha végre tekintetbe vesszük, hogy mily nagy méreben oka a husevés a gyermekeknél a szenvedélyek minden nemei korai kifejlődésének, s ez ismét mennyi szerencsétlenséget idéz elő, akkor valóban esodálkozunk kell azon, hogy éppen az orvosok, kiknek az első sorban kötelességük volna, a szülők figyelmét erre egyáltalában föl nem hívják, holott tény az, hogy a husevés a gyermekeknél már a kora ifjuságban oly hajlamokat ébreszt, melyeknek kifejedése nem a gyermek s nem az ifjú korba való. És ezen szenvedélyek, melyek már a husevésnél kivül még annyi tápot nyújt a mai ferde nevelés, fájdalom, ma már sokszor oly hatalmasak, hogy minden oktatás és intés azok ellenében csak ritkán vezet a kívánt eredményhez; és ezen szerencsétlen, testben-lelekben elgyengült, nyomorult lények időelőtti kifejlődését az időelőtti elhervadás mulhatlanul nyomban követi. Igaz, a husevételek elő gyermekek, — mert ez által vérforgás föltünőleg gyorsítottatik s főleg az agyra a vértolulásokot idéz elő — jól néznek ki, piros, teli areak, de fájdalom, és a legtöbb esetben csak esalékonny külszin. Oly piros almához hasonlítanak, a melyben már benne van a féreg, s azt a legelső szellő leveri.

Hogy ha az ily gyermekeknél bőrkiütések mutatkoznak, még szerencse, mert ezek nem egyebek, mint a lábbal taposott természetnek azon kivezető utai, melyeken a tisztátalan nedveket a testből kivetni igyekezük; sokkal komolyabb természetűek azonban a hosszabb hasmenések és veszedlyesebbek azon lázas állapotok, melyeket



azonnal minden kis bajnál beköszönteni látunk az ily gyermekeknél, s melyek gyakran pár nap, sőt pár óra alatt kioltják a nagymennyű életet.

Ellebben hogy mily jó hatással bír a kizárólag növény-tápanyagokkal való táplálkozás a gyermekekre, bizonyítják a többi között azon tapasztalatok, melyeket Észak-Amerika Albany városában létező árvaházban gyűjtött dr. Combe. Midőn ez intézet 1829-ben — beszéli dr. Combe — először megnyílt, az abban volt 70 gyermekből 4—6 szüntelen a kórszobában tartózkodott; de midőn három év elteltével a gyermekek csupán növényenyűekkel táplálkoztak, a kórszoba mihamar kiürült. A gyermekek azontúl élénkebbek, vidámabbak, erősebbek, tevékenyebbek és egymás irányában nyíjasabbak lettek. Azelőtt halálesetek is gyakran fordultak elő, most több év alatt egyetlenegy sem. Ugyanazon árvaházról Graham ezt írja: »A növényenyű táplálkozás és jó kenyérnek üdvös hatása itt a legfőnyesebben bebizonyodott, mert maga az intézett főtanítója szavai szerint: »Az új életmód hatásai a gyermekekre nézve sokkal fölünnebbek hogysen ezt tagadni lehetne. Testi erőjük és tevékenységük tetemesen emelkedett, és észlelő s fölfogó tehetségük gyakran bámulatra ragadnak.«

Eppen mint a huslevés, oly izgató szerek a thea, a kávé és a szeszes italok is, tehát természetesen éppen oly károsan is hatnak ezek az emberi testre, mint az Ezeknek — Liebig szavai szerint — tápértékük egyáltalán nincs, vagy pedig nem oly mennyiségben tartalmaznak tápanyagokat, hogy ez tekintetbe jöhetne. És nemde, mégis mily óriási összegeket dobnak ki azokért az emberek? De lássuk, mit mond Wirehow, e hírneves élettanár, »Die Genuss- und Nahrungsmittel« című munkájában róluk.

»A tápszerek és gyógyszerek (?) között — mondja Wirehow — egy harmadik osztályt az élvszerek (Genussmittel) képeznek, melyeket élvszereknek azért lehet nevezni, mivel ezeknek a testbe való fölvételére szükség nincs. Ezen élvszerek különösen az érzékekre hatnak, de a testet nem táplálják, hanem csak izgatják. Némelyeket közülök, p. o. kávé, theát, szeszt, a szokás mindennapi használatává tett, miért is éppen oly fontosnak tekintetnek azok, mint a tápszerek, amde ez igen nagy esalódás, mivel inkább orvosszerek hatásával bírnak és fölvételükre az ösztön, a vágyat csak a rend, a természetellenes táplálkozás adja, tehát éppen emélfogva azok természetellenesek is. Régebben a kaffein és theint, melyek közül a kaffein egy összetétel, mint hatására nézve is igen közel áll a kreatininhoz, tápanyagoknak hitték; ma már azonban tudjuk, hogy a kaffein és thein semmi más, mint az idegeket erősen izgató és nagyobb mennyiségben igen károsan ható élvszerek, tehát éppen oly mérgekes, mint a dohány és szesz, melyek közül az első egy izsony mérget, a nicotint, a második egy kevésbé mérgekes, de használatának elterjedése miatt még tén emel is veszélyesebb mérget, az alkoholt tartalmazza. Igaz, az emberi test e mérgekhez is — mint sok máséhoz — hozzászokik, és nem gyakorol több-ször ismétlések után oly hatást a testre, mint eleintén. És sokan mosolyognak a lassu mérgezés fölött, mintha a megszokás a káros hatást elhárítaná. Holott az mégis, bár lassan is, de utoljára is csak alássa az egészséget.

Hy izgató szerek használatát oly általánossá, a minővet azt téve látjuk, csak a ferde irányú civilizáció folytán téves irányt vett táplálkozás tehetne. Egy beteges állapot vezetett tehát az embereknek azok használatára, de a mely szereket, hogy azután azok folyton a kívánt hatást eszközöljék — mondja Wirehow — »mind nagyobb és nagyobb adagban kell alkalmazni, hogy még egyáltalán hatásuk legyen.« De vajjon — kérdi ezután ugyanecek az író Auersbach »Volkskalender« 1862-ik folyamában — az egészségnék kedvez-e az ily életmód, midőn izgató szerekre kell alkalmazni, hogy a test szervezete egyáltalán teljesítse kötelességét? Bizonyosan nem! Egy ideges nemzedék rá van utalva ily izgató szerekkel élni, de egy egészséges nemzedéknek nincs arra semmi szüksége.

De hogyan hallgasson a tudományokban kevésbé jártas ember a józanész szavára, midőn egy Moleschott: »Kreislauf« című munkájának harmadik kiadásában így kiált föl: »Ki van följogosítva, hogy az izgató szereket magától megtagadja? Ki álljon józanon és tisztán a mai időben, mely az egyeseket fölemészt, hogy a tömeget fejlessze ki? Ne panaszkodjunk az ideges idők és az emberek túlságos izgatottsága fölött! Melyet-e az erkölcsi süllyedés emel tovább, és ne undorodjék-e meg az ember az ily tudomány- és az ily civilizáció-

tól?« Mennyivel mások voltak a régi idők nagy emberei. Nem oly hangon szólott Horác a rómaiakhoz, midőn azok mindinkább süllyedést látta, hanem azt mondotta: »Inkább kísértem meg magam előtt a világot, mintsem én neki magamat meghajtsam.«

A mai nagy emberek másképp beszélnek; a helyett, hogy tudományukat arra használnák föl, hogy fölvilágosítsák az embereket arról, hogy téviten járnak, inkább — mert ez a tömegnek jobban tetszik s mert ez reájuk nézve hasznosabb — e téviten járás szükségét törekszenek bebizonyítani. Még egy Liebig is, a ki — mint fentebb elmondottam — a huslevés izgató és így káros hatását az egészségre maga kimutatta, s a ki vegytani leveleiben azt mondja, hogy »valamint a növények- és állatoknál, ugy az embereknél is a tápszereknek közömbös természetűeknek kell lenni, vagyis se vegytani, se valami más különös (izgató) hatást nem volna szabad gyakorolni egészségszervezetre, s azoknak az anyagseret sem gyorsítani, sem lassítani nem volna szabad.« Ugyanez a Liebig a huskivonat (Fleisch-extract) használatát ajánlja, sőt még nevét is odaadja cégérnek egy ily huskivonat-készítő társaságnak!

És ezzel elmondottam mindazt, a mit elmondani szükségese nek tartottam egészben, hogy egy elfogulatlan ember állása, mily igazságtalanok azok, kik a vegetarianismust valami, a levegőtől kapott, vagy egy új világboldogító agyában született eszmének tartják, s annak követőit alig méltatják egyebire egy szánó mosolyán, mivel azt hiszem, sikerült kimutatnom, hogy a vegetarianismusk határozott tudományos alapja van.

Jól tudom, hogy vajmi kevés lesz azok száma, a kiket ma még e sorok komolyabb reflexiókra ébresztendek, mert hiszen oly könnyű és kellemes az árral úszni; s ha valaki azt kérdezi mégis tölem, hogy miért irtam tehát e sorokat? annak csak azt felelhetem: mert oly igazság mellett küzdeni, melyről meg vagyok győződve, hogy az az emberiség javát és boldogságát elősegíteni van hivatva: még akkor is érdemesnek tartom, ha ezer közül csak egyetlenegy ember lesz is, kinek lelke megérti azt: s mert teljesen osztom Daumer tanárnak azon véleményét, hogy: »minden reformok között, melyekre törekedniük kell, az életrend reformja ha nem is a legfontosabb, de bizonyára egyike a legfontosabbaknak.«

Egy VEGETARIANUS.

## Vegyes közlemények.

— (A bibliai Óír.) A bibliából ismert Óír-ról, homét Salamon király 3000 évvel ezelőtt feníciai hajókon nagy mennyiségű aranyat, elefantot, drágaköveket hozatott nagyszerű templomhoz Jeruzsálembe, a legjelesebb tudósok több századon át már sokat gondolkoztak, a nélkül, hogy arról kielőgítő s összevágó eredményt mutathattak volna föl. Némelyek Óírt Kelet-Afrikában vagy Dél-Arábiában keresték, mások Indiában vagy Sumatrában, sőt végre még Peruban is. A XVI-dik században, midőn a portugallok Sofala-ba értek, ott gazdag aranybányákat találtak, melyek ezedévek előtt már használtattak; ezekben voltak építmények s romok, melyek a nép legendái után Sata királyné idejéig emlékeztek. Lopez szerint Sofala lakói oly régi kőnyelk beszéssel beszélekedtek, melyek Salamon óíri utját bizonyítják. A görögök s rómaiak irdolma mitem beszél ezen argumentumról, csak Matudi s Edrisi arab írók után ismerünk valamit. A főniciek bukása után az arabok az egész középkorban kereskedtek arannyal; ők a Perza-öbölhöz nyomultak dének, s gyakran Sofala partjait a meglátogatták. A portugallok uralma Sofala-ban már csak a régi nagyság árnyéka, s minden törekvésük: Afrika belsejében fegyverrel tért nyerhetni, sikertelen maradt. Kik Cap-földhöz nyomultak elő Afrika belsejébe, azok már évek óta emlegetik, hogy ott nagyszerű romokat találtak, templomokkal, obeliszkokkal, piramisokkal. A berlini misszionáriusok, kik gyakran meglátogatták ezen romokat, jelentékeny tudósítást adnak. Mauch Károly derek német utazó a mult őszzel volt ezen romoknál, s töle tudunk legtöbbet. Mauchnak Grütznern s Merensky misszionáriusoktól kildött, 1871-dik év szept. 13-ról Zimbabwé-ben kelt levele s rajzai bizonyítják, hogy a firdadhatlan utazó a legrégibb időkbeli való romokra talált. Zimbabwé, egyike ezen régi romoknak, Mauch szerint Sofala-tól nyugatra 41 német mértföldre fekszik. Ez megegyez Dos Santos portugál író azon állításával, hogy a portugallok Sofala-tól nyugatra 200 mértföldre, az arany földön (tracto do ouro) terjedelmes falakat találtak. Zimbabwé közelében Mauch is talált aranyat, s reményli, hogy azt maga kimoshatja s összegyűjtheti. E romok 30 láb magasak, 15' vastagok, 450' átmérővel. Kivétel nélkül mind gránitból vannak, s ezek egyszerűen egymásra halmozási bizo-

nyítja az óségi stílyt. Mauch rajzai is megerősítik, hogy ezek sem a portugalloktól, sem az araboktól nem származtak, hanem a főniciektől. Kik Salamonnak Óír-földről az aranyat stb. hozták. A disztimények sem portugál s arab stílyiek, hanem sokkal régiebbek. A mostani lakosság csak 40 év óta lakik ott, s a romokat szentnek tartja; erősen bízik, hogy ott valaha fehérék laktak; lakásaik s vaseszközök is bizonyítják, hogy azok nem néger gyártmányok. Mauch tüzetesebben nem tanulmányozhatta e romokat. Zimbabwé-től 3 napi jártásra északnyugatra, szintén vannak romok, s ezek közt — a lakosok állítása szerint — van egy obeliszk is. Mauch reményli, hogy az egész vidéket terjedelmesebben tanulmányozhatja, mely igen szép s termékeny; jó vizei vannak, nagyon lakott a szorgalmas s békés Makakala törzstől, kik a földet művelik, rizst s buzát termesztnek, állatokat nevelnek: ökröket, juhokat, kecskéket stb. Vajjon ez-e a bibliaiban nevezetes Óír-föld, nem bizonyos; de hihető, hogy Salamon óíri-utja Sofala-ra vonatkozik. A Vörös-tenger hajókészazata Afrika keleti partjain — az akkori hajókészazat mintája szerint — a 3 évig tartó oda s visszautazásnak felel meg. Jól tudjuk, hogy a főniciek tengeri utjaikban dének nyomultak, a már régi időkben aranyáról ismert Afrika partjaira. Így bizonyos, hogy Salamon hajóinak aranyért, elefantotért s drágakövekért Afrika partjaira kellett utazni. Dél-Afrika gyémántjai ismeretesek. Elefantot is Afrika ad legtöbbet a kereskedelemnek. Batton s Mauch afrikai arany-találványai, a mindig ismertebb lett afrikai gyémánt, a mellett szólnak, hogy Óír Dél-Afrikában létezett. Egy Sofala-ból kiinduló expedíció világot vethetne a még nem ismert dologra. Így meg kell elégedniük Mauchtól ritkán érkező tudósításokkal. A praktikus angolk Cap-földről észak felé nyomultak, s nyugaton elfogalták a legtöbb gyémánttal bíró vidékeket Orange mellett s Transvaal köztársaságból. Közli Lukács Gyula, magyar tengerész.

## Hirek.

— (Mai számunk utolsó ez évnegyedben.) Figyelmeztetésül említtük meg ezt azon t. előfizetőink számára, kik megrendeléseiket még nem újították meg. A jövő évnegyedet már a legközelebbi számban több érdekes közleménnyel kezdjük meg, s minthogy megígértük, mikép kiváló gondot fordítottuk, hogy e lapok egy czelád minden tagja számára tartalmazzanak olvasmányokat, két beszély közlését kezdjük meg. Az egyik tehetséges fiatal írók: Szépfaludy Ö. Ferenc elbeszélése, kinek néhány vigjátka is általános tetszés közt adatott a nemzeti színházban és vidéki színpadokon; a másik egy jeles külföldi beszély. Költeményt íj, Ábrányi Kornéltól közlünk, ki az akadémia legutóbbi vigjátka pályázatán a nyertes mű mellett aratot dícséretet. Az általunk közlendő közleménye és dícséretet nyert a Kisfaludy-Társaság balladai pályázatán. Többi közleményeink közül megemlítjük érdemes történetbuvárunk, Hőke Lajos cikkeit, mely Magyarország államgazdasági, kereskedelmi stb. viszonyairól szól az Árpád-házi királyok alatt. Képeink közt bemutatjuk azon derek francia tudós: Sayous Ede arcképét, kitől pár hó előtt francia nyelven oly alapos ismeretekkel írt magyar irdalomtörténeti mű jelent meg.

— (A nemzeti múzeum igazgatója) egy udvarias levélben kérte föl B. Kohn közös hadügyminisztert, hogy a bécsi tüzérségi múzeumban levő diadaljelvényekből, melyek Mária Terézia korabeli huszárhúságre és bátorságra emlékeztetnek, engedjen át néhányat a nemzeti múzeum fegyvertárának.

— (A közpénzügyi társulat) évi közgyűlése ápril 7-én lesz. A gyűlés tárgyai: az igazgató-választmány jelentése a lefolyt évi működéséről; a számvizsgáló bizottság jelentése; az előirányzott költségek megállapítása; a folyó évi számadatok fölívizsgáló bizottság megválasztása; a fölmerülő indítványok tárgyalása.

— (A pesti népszínházi bizottság kebeléből) az alapszabályok kidolgozására kiküldött albizottság a mult héten ülést tartott s abban az ideiglenes alapszabályok tervét megállapította és szövegezte; egyuttal Gelléri Szabó János elnök megbízott, hogy azokat a jegyzőkönyvvel együtt a nagybizottság elé törtéendő bejelentés végett a bizottság elnökevel, bíró Liptay Bélával közölje. Ez ügyben a nagy bizottság e hó 25-én tartott ülést, s csekély módosítással elfogadta az alapszabályokat. A hazafias közönség már a legközelebbi napokban adakozásra fog fölvátni.

— (A düsseldorfi festészeti akadémia épülete) márc. 20-án legett, s legnagyobb része elhamvadt. Csak keveset lehetett megmenteni, és sok festmény, rézmasztet, műtárgyak megsemmisültek.

— (Lengyel lap Pesten.) »Tygodnik Polski« cím alatt Pesten apriltól kezdve lengyel hitlap indul meg, mely igér vezércikkeket, tekintettel Lengyel- és Magyarország előbbi és jelenlegi viszonyaira; magyar és lengyel ügyekre vonatkozó lapszemléket; hasonló ismereti mindkét irdalmat, egyleteket, s tárcája is részint eredeti, részint magyarból fordított beszélyeket fog

közleni. A »Tygodnik Polski« (Lengyel Hetilap) előfizetési ára Pesten: egész évre 6 frt, évnegyedre 1 frt 50 kr; Magyarországi- és Ausztriában: egész évre 6 frt 50 krajcár, félévre 3 frt 50 kr; évnegyedre 1 frt 80 krajcár.

— (Luther bibliája elégett.) Luther erfurti celláját az Angustinusok zárdájában közelbbit kitört tűz az újabban árváhalás használt épület nagyobb részével együtt elhamvasztotta. E cellában volt a nagy reformátor nagybecsű bibliája, melynek lapjait ő maga sajátkezű jegyzetekkel írta be, s mely most szintén a lángok martaléka lett, s így a 60,000 tallra becsült anyagi kár mellett a történeti veszteség fölszámíthatatlan.

— (Halálozások.) Deresényi István volt honvédszázados és guerilla-csapatparancsnok nem régiben elhunyt Nagy-Béginyában 57 éves korában. Életének egy részét ő is számtalanban töltte. — Bay Gáspár, Győrmező egykori alispánja, e hó 18-án életének 89-ik évében Győrött elhunyt.

— (Becher-Stone Henriette.) »Tamás bátyja kunyhója« című nagyírű regény írója, mint egy new-yorki távszolgonyi jelent, meghalt. Irt életében sok kisebb elbeszélést, rajzokat, regényeket, melyek azonban korán sem versenyezhetnek hatás tekintetében a szercezen rabzolgák érdekében írt nagy regényével, mely az első évben 300,000 példányban kelt el. Becher Henriette 1812-ben született Lilehfielden, Connecticut államban, s híres műve 1852-ben tette ismertté író-nejó nevét.

— (A tud. akadémia szépirodalmi s nyelvtudományi osztálya) egy közelebbi értekezletén az új tagok választása fölött tanácskozott. Megválasztásra akarják ajánlani: levelező tagoknak Arany Lászlót, Bartalics Istvánt, Dankó Jánost, Győry Vilmost, Tewerck Emilt, és Vadnai Károlyt is; külső tagoknak Miklosichot, Oberbecket, Vischert. Jelölt tehát elég van, ismeretlen és érdemtelen vegyesen.

— (Statisztika az országos tébolydából.) A lipótmezői tébolydában a múlt évben fölvétetett 164 férfi és 109 nő, összesen tehát 264 tébolyodott és így az előzót évről visszamaradt 465 beteggel együtt számuk 729-et tett ki. Ezek közül mint kiépült elbocsátott 128 férfi és 23 nő; meghalt 54 férfi és 18 nő. — Az intézet megnyitásától 1868. dec. 6-kától folyó évi febr. hóig összesen 1091 elmebeteg vétetett föl, kik közül 441 kigyógyult, 204 meghalt, a többi még ápolás alatt van.

— (Rövid hírek.) Szász Károly ismert költőnk s Pestmegye tanfelügyelője, az állásáról lemondott. — A pesti német színház ügyei csakugyan rozsal állhatnak, mert apríl 7-kére a részvényesek közgyűlésre vannak összehívva, melyben egy jelzőlogócsón fölvételéről lesz szó. — Egy úrhölgy Brassóban, ki nevét nem akarja megnevezni, 5000 aranyat ajándékozott a községnek oly föltétellel, hogy az ottani kórház két év lefolyása alatt egy szarnyépülettel tágtassék. — Pest várost a Margit-szigettel és Budavár összekötő híd tervére nyitott pályázatnál az első díjat Gomm E. és társa, a második díjat pedig Kraft pályaműve nyerte el. — A király 2500 forint adott a hozzá pénzsegélyért folyamodott szűkölködőknek — A nagyléhen ismét magyar színházati kongresszus gyűlése Pestre, s üléseit a meghalász tanácskozási termében tartja. — A kormány a temesmegyei szűkölködőknek 6000 forint utalványozott segélyül, 40,000 forint pedig vetőmag szerzésére. — A dalmátiai partokon e hó 23-án délben heves földrengést éreztek.

Olvasóinkhoz. A március-juniusi évnegyvednél ismét föl hívjuk a közönség figyelmét a »Házánk s Külföld« című illusztrált hetilapra, mely már VIII-dik évi pályáját futja. Lapunk irányát bővebben fejtegetni fölsőleges. Közleményeink átölelik a szépirodalom és ismeretterjesztő irodalom minden ágát, s illusztrációink a hazai közelet jelenségeit s nevezetességeit mutatják be jó rajzokban, nem feledkezvén meg a külföld érdekesebb férfainak s a nagyvilág nevezetességeinek bemutatásáról sem Irodalmi és ismeretterjesztő rovatainkban folyvást jóhangzású nevekkal találkozunk az olvasó, míg képek tekintetében mindig igyekszünk, hogy lapunk egyike legyen a legdiszteseknek.

Irodalmi összekötéseink folyvást gyarapodván, a jövő évnegyvedtől kezdve nem lesz egyetlen szám sem, melyben novellákat, elbeszéléseket ne közlünk, hogy ekkép egy család minden tagja megtalálja lapunkban az olvasmányokat. Adni fogunk eredeti beszéleket, szigorú arra törekedve, hogy ezek mindig olyanok legyenek, melyek a jó ízlést, de az ítéleti követelményeket is kielégítsék. Fordított beszéleinket pedig a legjesebb külföldi termékekből válogatjuk. Egyéb cikkeink az ismeretek s tudományok kiválóbb mozzanatait tárgyalják.

Egész éves előfizetők szines nyomatu nagy mülapban részesülnek. Ennek tárgyát már a legközelebbi napokban tudatjuk t. előfizetőinkkel. A mülapot megkapja minden egész éves előfizető 30 krnyi csomagolási díj beküldése mellett, habár évnegyedenként történelem is a díjbeküldés. — Az új előfizetők abban az előnyben részesülnek, hogy a régebbi évfolyamok igen költséges kiállítású Dobozi, — Huszár bravour, — Guyon tábornok, — Bem diadala, — és az egrü nők című szines nyomatu jutalomképeinket 1—1 frtjával s 30 krnyi csomagolási díj beküldése mellett rendelhetik meg. Szokoly Viktor, társ szerk. Kazár Emil, felelős szerk.

A jelen évfolyamból még folyvást szerkesztés teljes példányokkal a kiadó-hivatalt.

Előfizetési föltételek: egész évre 6 frt, félévre 3 frt, évnegyedre 1 frt 50 kr. Figyelmeztetjük egyzersmind olvasóinkat a »Házánk s Külföld« politikai testvérüljárja, a balközép elveit valló »Heti Posta« című politikai hetilapra, mely vasárnaponként egy nagy iven jelenik meg, s előfizetési ára egész évre 4 frt, évnegyedre 1 frt.

Az előfizetés legcélszerűbben postai utalványok által történhetik, ezért iverket nem is bocsátunk ki.

Az »Athenaeum« irod. részvénytársaság, mint kiadó.

Megjelent új könyvek. A »Philologiai Közöny« első és második füzet (jan.-febr.) egy kötetben jelent meg. Tartalma következő: Kalauz az összehasonlító nyelvészet terén, Bartal Antaltól. — Homer a magyar irodalomban, Homai Ottótól. — A római történetirók (Naevius) Bartaltól. — Magyar-ázsó észrevételek Horác Epist. I. 4-hez, Homaitól. — Achilles pajzsának leírása az Illiasban, Malmostól. Közlemények a görög dalköltészet történetéről: I. A lantos költészet korszaka, Homaitól. Külföldi philol. folyóiratok kivonata. — »Canning Elley Vilmos válogatott művei.« Angolból fordítják és kiadják az unitárius tanárok. Kolozsvárt, H. kötet, válásos tárgyú beszédek: Ára 1 frt 20 kr. Kitűnő munka ez. melyet nem kell felekezeti szempontokból tekinteni, miután eszmedűségét, hűleletit szellemét minden művelte elme egyformán élvezheti. A már megjelent első kötet a jelen korszakról, önművelődéséről, a munkák osztályok emeléséről, neveléséről, nemzeti irodalomról stb. szól, s 1 frt 20 kr-ért

szintén megkapható Stein kolozsvári könyvkereskedése után. — »A világ történeti dőlőhében« Ez címe egy 218 lapra terjedő díszes zsebkönyvnek, mely Sáros Patakon jelent meg. Összeállítá Tarnóczy Tivadár tanár, a történelemben leg-alább tájékozást szerelni óhajtott s az érottásig vizsgálóra készült tanulók számára. Ily könyv azonban azokra nézve is hasznos, kik a történelemben előggé járatosok, mennyiben a nevek és időszerűk halmozása sokszor van szükség emlékeztetőre. Továbbá a történelem összefüggő egészét s a korszakokat át húzódozó vonzóirónalat a történelem illyenmi összecsoportosítása s dőlőhében szorított kivonata igen alkalmas föltüntetni. A történelem fölosztását tárgyalza az első kis cikk, s azután a könyv az áziái régi világ történetét kezdve, egész a múlt év csoportosítási a népek nagyobb eseményeit. Ajánljuk az olvasók figyelmébe, mint oly összeállítást, mely a közműveltség érdekében iratott. Ára 1 frt 25 kr.

Uj zeneművek. Táborczy és Parsch műkereskedésében megjelent: »Két eredeti magyar da« egyik a híres »Kerekes András«, mely most annyira el van terjedve, s melyről értekezés tudni, hogy Almási Tihamérnak »Falu bolondja« című népsziműve számára írta Jeteles Ignác 1861-ben, s Budán elő is adták. A másik a »Csász kincs«, (Lisznyaitól) s ennek zenéjét is Jeteles írta egy eredeti sziműve, amely magyaros zamattal, s egyzse: ísűgűvel, mint híres »Kerekes András«-t. A füzet öckekingra és zongora kísérettel tartalmazza a darabokat. Ára 1 frt.

Szerkesztői üzenetek.

— Debrecenté: P. Köszönjük a megemlékezést. — Ugyan-oda: H. K. Legközelebb meg fog jelenni, s hasonló tárgyakat szivesen közlünk mindíg. — Késmérakra: »A vad-rósa.« Ez egész minden érteleme nélkülű szőffészt, ezekből: csalóagny, kavaly, tüvis, holdsgárg, hús patak, reszkető lomb, tavasz-könyv (!), gyöngy, illatos lég stb. Csokly szó-bőségre mutat bír ez, hanem költészetre éppen nem.

TARTALOM.

Cikkek: »Szeberényi Lajos.« Vukocich Sándortól. — »Elszánás.« (Jahloncsky Bolozsláv után eszából.) Szeberényi Lajostól. — »Fiam« (Ereleti beszéj.) Kazár Emil-től. — »Le a tróráról!« (Természetráji kép.) Gr. Lázár Kölmán-tól. — »Francior-szági pástatorok.« — »Husvéri prédikációk a római Colisaeumban.« — »Rómán népümepek Erdélyben.« V. M.-től. — »A fekete papocsa.« (A közép mythologiajából.) U. L.-től. — »Növény az emberi táplálék.« (Vége.) Egy vegetariánustól. — »Vegyes közlemények.« — »Hírek.« — Képek: Szeberényi Lajos. — Francior-szági pástatorok — Husvéri prédikáció a római Colisaeumban. — Élet-halál. (Lázár K. cikkéhez.)

Hirdetés.

Cachemir kendőr. Szép, jó és olcsó! Legujabb női ruha-kelmék bámulatos olcsó árért. Teljes ruhához való legszebb kelmék 3, 4, 5, 6 frtért, ugyszint a fekete selyem-anyagok kaphatók HAMBURGER ADOLF üzletében, Pest, urf-utca 1-ső sz. a Párlis ház bemeneténél. Mustrák kívánatra mindonkinak ingyen és bérmentesen küldetnek a megrendelés után-vét mellett azonnal eszközöltetnek. Asztal-és Ágytoritók.

Megjelent az ATHENAEUM könyvkiadásában és minden könyvüzletnél kapható: Eppur si muovo. (És mégis mozog a föld). Regény. Irtá Jókai Mór. 6 kötet. Ára 6 frt. — Az urak. Regény. Irtá Tolnai Lajos. 8-rét, 1—332 oldal. Ára 1 frt. — Éva leányai. Francia Regény. Irtá Houssaye Arzén. Magyaritá Ujkéri. 8-rét, 1—332 oldal. Ára 1 frt. 20 kr. Továbbá megjelent: A légurai. Képek a madárvilágból. 6 gyönyörű nagy képpel. Diskötésben 5 frt 50 kr.

Kollarits József és fiai legelső készfahérmű gyári raktárában Pesten, váci-utca az »YPSILANTI«-hoz legnagyobb választékban legjutányosb áron kaphatók mindennemű férfi, női és gyermekfahérműek. Ferri ingek, rumburgi, hollandi vagy irlandi vásznból, darabja 2 frt 50. 3 frt. 3 frt 50. 4 frt. 4 frt 50. 5 frt. 5 frt. 6 frt. 6 frt. 7 frt. 7 frt. 8 frt. 8 frt. 9 frt. 9 frt. 10 frt. 10 frt. 11 frt. 11 frt. 12 frt. 12 frt. 13 frt. 13 frt. 14 frt. 14 frt. 15 frt. 15 frt. 16 frt. 16 frt. 17 frt. 17 frt. 18 frt. 18 frt. 19 frt. 19 frt. 20 frt. 20 frt. 21 frt. 21 frt. 22 frt. 22 frt. 23 frt. 23 frt. 24 frt. 24 frt. 25 frt. 25 frt. 26 frt. 26 frt. 27 frt. 27 frt. 28 frt. 28 frt. 29 frt. 29 frt. 30 frt. 30 frt. 31 frt. 31 frt. 32 frt. 32 frt. 33 frt. 33 frt. 34 frt. 34 frt. 35 frt. 35 frt. 36 frt. 36 frt. 37 frt. 37 frt. 38 frt. 38 frt. 39 frt. 39 frt. 40 frt. 40 frt. 41 frt. 41 frt. 42 frt. 42 frt. 43 frt. 43 frt. 44 frt. 44 frt. 45 frt. 45 frt. 46 frt. 46 frt. 47 frt. 47 frt. 48 frt. 48 frt. 49 frt. 49 frt. 50 frt. 50 frt. 51 frt. 51 frt. 52 frt. 52 frt. 53 frt. 53 frt. 54 frt. 54 frt. 55 frt. 55 frt. 56 frt. 56 frt. 57 frt. 57 frt. 58 frt. 58 frt. 59 frt. 59 frt. 60 frt. 60 frt. 61 frt. 61 frt. 62 frt. 62 frt. 63 frt. 63 frt. 64 frt. 64 frt. 65 frt. 65 frt. 66 frt. 66 frt. 67 frt. 67 frt. 68 frt. 68 frt. 69 frt. 69 frt. 70 frt. 70 frt. 71 frt. 71 frt. 72 frt. 72 frt. 73 frt. 73 frt. 74 frt. 74 frt. 75 frt. 75 frt. 76 frt. 76 frt. 77 frt. 77 frt. 78 frt. 78 frt. 79 frt. 79 frt. 80 frt. 80 frt. 81 frt. 81 frt. 82 frt. 82 frt. 83 frt. 83 frt. 84 frt. 84 frt. 85 frt. 85 frt. 86 frt. 86 frt. 87 frt. 87 frt. 88 frt. 88 frt. 89 frt. 89 frt. 90 frt. 90 frt. 91 frt. 91 frt. 92 frt. 92 frt. 93 frt. 93 frt. 94 frt. 94 frt. 95 frt. 95 frt. 96 frt. 96 frt. 97 frt. 97 frt. 98 frt. 98 frt. 99 frt. 99 frt. 100 frt. 100 frt. 101 frt. 101 frt. 102 frt. 102 frt. 103 frt. 103 frt. 104 frt. 104 frt. 105 frt. 105 frt. 106 frt. 106 frt. 107 frt. 107 frt. 108 frt. 108 frt. 109 frt. 109 frt. 110 frt. 110 frt. 111 frt. 111 frt. 112 frt. 112 frt. 113 frt. 113 frt. 114 frt. 114 frt. 115 frt. 115 frt. 116 frt. 116 frt. 117 frt. 117 frt. 118 frt. 118 frt. 119 frt. 119 frt. 120 frt. 120 frt. 121 frt. 121 frt. 122 frt. 122 frt. 123 frt. 123 frt. 124 frt. 124 frt. 125 frt. 125 frt. 126 frt. 126 frt. 127 frt. 127 frt. 128 frt. 128 frt. 129 frt. 129 frt. 130 frt. 130 frt. 131 frt. 131 frt. 132 frt. 132 frt. 133 frt. 133 frt. 134 frt. 134 frt. 135 frt. 135 frt. 136 frt. 136 frt. 137 frt. 137 frt. 138 frt. 138 frt. 139 frt. 139 frt. 140 frt. 140 frt. 141 frt. 141 frt. 142 frt. 142 frt. 143 frt. 143 frt. 144 frt. 144 frt. 145 frt. 145 frt. 146 frt. 146 frt. 147 frt. 147 frt. 148 frt. 148 frt. 149 frt. 149 frt. 150 frt. 150 frt. 151 frt. 151 frt. 152 frt. 152 frt. 153 frt. 153 frt. 154 frt. 154 frt. 155 frt. 155 frt. 156 frt. 156 frt. 157 frt. 157 frt. 158 frt. 158 frt. 159 frt. 159 frt. 160 frt. 160 frt. 161 frt. 161 frt. 162 frt. 162 frt. 163 frt. 163 frt. 164 frt. 164 frt. 165 frt. 165 frt. 166 frt. 166 frt. 167 frt. 167 frt. 168 frt. 168 frt. 169 frt. 169 frt. 170 frt. 170 frt. 171 frt. 171 frt. 172 frt. 172 frt. 173 frt. 173 frt. 174 frt. 174 frt. 175 frt. 175 frt. 176 frt. 176 frt. 177 frt. 177 frt. 178 frt. 178 frt. 179 frt. 179 frt. 180 frt. 180 frt. 181 frt. 181 frt. 182 frt. 182 frt. 183 frt. 183 frt. 184 frt. 184 frt. 185 frt. 185 frt. 186 frt. 186 frt. 187 frt. 187 frt. 188 frt. 188 frt. 189 frt. 189 frt. 190 frt. 190 frt. 191 frt. 191 frt. 192 frt. 192 frt. 193 frt. 193 frt. 194 frt. 194 frt. 195 frt. 195 frt. 196 frt. 196 frt. 197 frt. 197 frt. 198 frt. 198 frt. 199 frt. 199 frt. 200 frt. 200 frt. 201 frt. 201 frt. 202 frt. 202 frt. 203 frt. 203 frt. 204 frt. 204 frt. 205 frt. 205 frt. 206 frt. 206 frt. 207 frt. 207 frt. 208 frt. 208 frt. 209 frt. 209 frt. 210 frt. 210 frt. 211 frt. 211 frt. 212 frt. 212 frt. 213 frt. 213 frt. 214 frt. 214 frt. 215 frt. 215 frt. 216 frt. 216 frt. 217 frt. 217 frt. 218 frt. 218 frt. 219 frt. 219 frt. 220 frt. 220 frt. 221 frt. 221 frt. 222 frt. 222 frt. 223 frt. 223 frt. 224 frt. 224 frt. 225 frt. 225 frt. 226 frt. 226 frt. 227 frt. 227 frt. 228 frt. 228 frt. 229 frt. 229 frt. 230 frt. 230 frt. 231 frt. 231 frt. 232 frt. 232 frt. 233 frt. 233 frt. 234 frt. 234 frt. 235 frt. 235 frt. 236 frt. 236 frt. 237 frt. 237 frt. 238 frt. 238 frt. 239 frt. 239 frt. 240 frt. 240 frt. 241 frt. 241 frt. 242 frt. 242 frt. 243 frt. 243 frt. 244 frt. 244 frt. 245 frt. 245 frt. 246 frt. 246 frt. 247 frt. 247 frt. 248 frt. 248 frt. 249 frt. 249 frt. 250 frt. 250 frt. 251 frt. 251 frt. 252 frt. 252 frt. 253 frt. 253 frt. 254 frt. 254 frt. 255 frt. 255 frt. 256 frt. 256 frt. 257 frt. 257 frt. 258 frt. 258 frt. 259 frt. 259 frt. 260 frt. 260 frt. 261 frt. 261 frt. 262 frt. 262 frt. 263 frt. 263 frt. 264 frt. 264 frt. 265 frt. 265 frt. 266 frt. 266 frt. 267 frt. 267 frt. 268 frt. 268 frt. 269 frt. 269 frt. 270 frt. 270 frt. 271 frt. 271 frt. 272 frt. 272 frt. 273 frt. 273 frt. 274 frt. 274 frt. 275 frt. 275 frt. 276 frt. 276 frt. 277 frt. 277 frt. 278 frt. 278 frt. 279 frt. 279 frt. 280 frt. 280 frt. 281 frt. 281 frt. 282 frt. 282 frt. 283 frt. 283 frt. 284 frt. 284 frt. 285 frt. 285 frt. 286 frt. 286 frt. 287 frt. 287 frt. 288 frt. 288 frt. 289 frt. 289 frt. 290 frt. 290 frt. 291 frt. 291 frt. 292 frt. 292 frt. 293 frt. 293 frt. 294 frt. 294 frt. 295 frt. 295 frt. 296 frt. 296 frt. 297 frt. 297 frt. 298 frt. 298 frt. 299 frt. 299 frt. 300 frt. 300 frt. 301 frt. 301 frt. 302 frt. 302 frt. 303 frt. 303 frt. 304 frt. 304 frt. 305 frt. 305 frt. 306 frt. 306 frt. 307 frt. 307 frt. 308 frt. 308 frt. 309 frt. 309 frt. 310 frt. 310 frt. 311 frt. 311 frt. 312 frt. 312 frt. 313 frt. 313 frt. 314 frt. 314 frt. 315 frt. 315 frt. 316 frt. 316 frt. 317 frt. 317 frt. 318 frt. 318 frt. 319 frt. 319 frt. 320 frt. 320 frt. 321 frt. 321 frt. 322 frt. 322 frt. 323 frt. 323 frt. 324 frt. 324 frt. 325 frt. 325 frt. 326 frt. 326 frt. 327 frt. 327 frt. 328 frt. 328 frt. 329 frt. 329 frt. 330 frt. 330 frt. 331 frt. 331 frt. 332 frt. 332 frt. 333 frt. 333 frt. 334 frt. 334 frt. 335 frt. 335 frt. 336 frt. 336 frt. 337 frt. 337 frt. 338 frt. 338 frt. 339 frt. 339 frt. 340 frt. 340 frt. 341 frt. 341 frt. 342 frt. 342 frt. 343 frt. 343 frt. 344 frt. 344 frt. 345 frt. 345 frt. 346 frt. 346 frt. 347 frt. 347 frt. 348 frt. 348 frt. 349 frt. 349 frt. 350 frt. 350 frt. 351 frt. 351 frt. 352 frt. 352 frt. 353 frt. 353 frt. 354 frt. 354 frt. 355 frt. 355 frt. 356 frt. 356 frt. 357 frt. 357 frt. 358 frt. 358 frt. 359 frt. 359 frt. 360 frt. 360 frt. 361 frt. 361 frt. 362 frt. 362 frt. 363 frt. 363 frt. 364 frt. 364 frt. 365 frt. 365 frt. 366 frt. 366 frt. 367 frt. 367 frt. 368 frt. 368 frt. 369 frt. 369 frt. 370 frt. 370 frt. 371 frt. 371 frt. 372 frt. 372 frt. 373 frt. 373 frt. 374 frt. 374 frt. 375 frt. 375 frt. 376 frt. 376 frt. 377 frt. 377 frt. 378 frt. 378 frt. 379 frt. 379 frt. 380 frt. 380 frt. 381 frt. 381 frt. 382 frt. 382 frt. 383 frt. 383 frt. 384 frt. 384 frt. 385 frt. 385 frt. 386 frt. 386 frt. 387 frt. 387 frt. 388 frt. 388 frt. 389 frt. 389 frt. 390 frt. 390 frt. 391 frt. 391 frt. 392 frt. 392 frt. 393 frt. 393 frt. 394 frt. 394 frt. 395 frt. 395 frt. 396 frt. 396 frt. 397 frt. 397 frt. 398 frt. 398 frt. 399 frt. 399 frt. 400 frt. 400 frt. 401 frt. 401 frt. 402 frt. 402 frt. 403 frt. 403 frt. 404 frt. 404 frt. 405 frt. 405 frt. 406 frt. 406 frt. 407 frt. 407 frt. 408 frt. 408 frt. 409 frt. 409 frt. 410 frt. 410 frt. 411 frt. 411 frt. 412 frt. 412 frt. 413 frt. 413 frt. 414 frt. 414 frt. 415 frt. 415 frt. 416 frt. 416 frt. 417 frt. 417 frt. 418 frt. 418 frt. 419 frt. 419 frt. 420 frt. 420 frt. 421 frt. 421 frt. 422 frt. 422 frt. 423 frt. 423 frt. 424 frt. 424 frt. 425 frt. 425 frt. 426 frt. 426 frt. 427 frt. 427 frt. 428 frt. 428 frt. 429 frt. 429 frt. 430 frt. 430 frt. 431 frt. 431 frt. 432 frt. 432 frt. 433 frt. 433 frt. 434 frt. 434 frt. 435 frt. 435 frt. 436 frt. 436 frt. 437 frt. 437 frt. 438 frt. 438 frt. 439 frt. 439 frt. 440 frt. 440 frt. 441 frt. 441 frt. 442 frt. 442 frt. 443 frt. 443 frt. 444 frt. 444 frt. 445 frt. 445 frt. 446 frt. 446 frt. 447 frt. 447 frt. 448 frt. 448 frt. 449 frt. 449 frt. 450 frt. 450 frt. 451 frt. 451 frt. 452 frt. 452 frt. 453 frt. 453 frt. 454 frt. 454 frt. 455 frt. 455 frt. 456 frt. 456 frt. 457 frt. 457 frt. 458 frt. 458 frt. 459 frt. 459 frt. 460 frt. 460 frt. 461 frt. 461 frt. 462 frt. 462 frt. 463 frt. 463 frt. 464 frt. 464 frt. 465 frt. 465 frt. 466 frt. 466 frt. 467 frt. 467 frt. 468 frt. 468 frt. 469 frt. 469 frt. 470 frt. 470 frt. 471 frt. 471 frt. 472 frt. 472 frt. 473 frt. 473 frt. 474 frt. 474 frt. 475 frt. 475 frt. 476 frt. 476 frt. 477 frt. 477 frt. 478 frt. 478 frt. 479 frt. 479 frt. 480 frt. 480 frt. 481 frt. 481 frt. 482 frt. 482 frt. 483 frt. 483 frt. 484 frt. 484 frt. 485 frt. 485 frt. 486 frt. 486 frt. 487 frt. 487 frt. 488 frt. 488 frt. 489 frt. 489 frt. 490 frt. 490 frt. 491 frt. 491 frt. 492 frt. 492 frt. 493 frt. 493 frt. 494 frt. 494 frt. 495 frt. 495 frt. 496 frt. 496 frt. 497 frt. 497 frt. 498 frt. 498 frt. 499 frt. 499 frt. 500 frt. 500 frt. 501 frt. 501 frt. 502 frt. 502 frt. 503 frt. 503 frt. 504 frt. 504 frt. 505 frt. 505 frt. 506 frt. 506 frt. 507 frt. 507 frt. 508 frt. 508 frt. 509 frt. 509 frt. 510 frt. 510 frt. 511 frt. 511 frt. 512 frt. 512 frt. 513 frt. 513 frt. 514 frt. 514 frt. 515 frt. 515 frt. 516 frt. 516 frt. 517 frt. 517 frt. 518 frt. 518 frt. 519 frt. 519 frt. 520 frt. 520 frt. 521 frt. 521 frt. 522 frt. 522 frt. 523 frt. 523 frt. 524 frt. 524 frt. 525 frt. 525 frt. 526 frt. 526 frt. 527 frt. 527 frt. 528 frt. 528 frt. 529 frt. 529 frt. 530 frt. 530 frt. 531 frt. 531 frt. 532 frt. 532 frt. 533 frt. 533 frt. 534 frt. 534 frt. 535 frt. 535 frt. 536 frt. 536 frt. 537 frt. 537 frt. 538 frt. 538 frt. 539 frt. 539 frt. 540 frt. 540 frt. 541 frt. 541 frt. 542 frt. 542 frt. 543 frt. 543 frt. 544 frt. 544 frt. 545 frt. 545 frt. 546 frt. 546 frt. 547 frt. 547 frt. 548 frt. 548 frt. 549 frt. 549 frt. 550 frt. 550 frt. 551 frt. 551 frt. 552 frt. 552 frt. 553 frt. 553 frt. 554 frt. 554 frt. 555 frt. 555 frt. 556 frt. 556 frt. 557 frt. 557 frt. 558 frt. 558 frt. 559 frt. 559 frt. 560 frt. 560 frt. 561 frt. 561 frt. 562 frt. 562 frt. 563 frt. 563 frt. 564